

РОЗДІЛ 4

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 658

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-90-13>

Слава С. С.

Пугінська В. В.

Ужгородський національний університет

Чоповдя М. І.

Закарпатське обласне управління лісового та мисливського господарства

ДИНАМІКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Оцінювання фінансового стану на підприємстві є одним із важливих елементів у системі управління й прийняття різноманітних господарських рішень. Сьогодні проблема забезпечення стабільного фінансового стану набуває особливого значення через кризовий стан економіки країни, зниження рівня ефективності виробництва, що спонукає вітчизняних підприємців до постійного пошуку нових заходів забезпечення ефективності ведення бізнесу. Лісове господарство посідає важливе місце в економіці цілої країни, а особливо Закарпаття, однієї з найбагатших на лісові ресурси областей. У статті проведено аналіз тенденцій змін показників рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності повної сукупності лісогосподарських підприємств Закарпатської області за період 2013–2020 років. Результати аналізу дали змогу виявити зміни в аналізованих показниках, визначити причини таких змін та вибрати шляхи забезпечення підвищення ефективності діяльності лісової галузі краю та зміцнення його фінансової стійкості.

Ключові слова: лісове господарство Закарпаття, лісогосподарські підприємства, фінансово-економічний стан, рентабельність, ліквідність, ділова активність, фінансова стійкість.

Постановка проблеми. Лісове господарство характеризується стратегічним значенням для національної економіки країни, особливо це стосується Закарпаття, однієї з найбагатших на лісові ресурси областей не тільки Карпатського регіону, але й країни загалом. Своєчасна та правильна оцінка фінансово-господарської діяльності господарюючих суб'єктів має величезне значення на сучасному етапі розвитку економіки. Дослідження показників рентабельності, ділової активності, фінансової стійкості та ліквідності є передумовою забезпечення ефективності господарювання будь-якого підприємства. Нестабільність політичної та економічної ситуацій у країні, глобалізація та конкуренція під час пандемії COVID 19 є факторами, які вимагають пошуку ідей та шляхів для підвищення значення показників фінансово-господарської діяльності підприємств. Саме дослідження діяльності лісогосподарських підприємств дасть змогу не тільки оцінити сучасний стан галузі краю, але й охарактеризувати перспективи її розвитку в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню питань визначення фінансово-економічного стану та перспектив розвитку підприємств приділили увагу чимало вітчизняних та іноземних дослідників і практиків. Зокрема, К.С. Жадько та О.Ю. Євдокімова [1] визначили комплекс методів, показників та головних принципів, які важливо брати до уваги під час проведення оцінювання фінансово-економічного стану підприємства. В.В. Свіршко та А.С. Карнаушенко [2] охарактеризували важливість проведення такого аналізу та можливостей, які він надає для управління у плануваних подальшій діяльності фірми. Дослідженню питань стану та вдосконалення лісової галузі країни присвятили роботи Н.І. Цегельник [3], І.А. Дубович, Г.М. Лесюк [4], С.С. Слава, В.В. Пугінська, В.В. Чиняк [5].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Питання стану та вдосконалення лісової галузі України загалом були об'єктом дослідження в роботах науковців раніше. Водночас останні тенденції динаміки фінансово-економічного стану лісогосподарських підприємств Закарпатської області в наукових дослідженнях останніми роками висвітлені не були та потребують додаткового вивчення для розроблення подальшої стратегії та тактики розвитку лісового господарства краю.

Мета статті. Головною метою роботи є виявлення тенденцій фінансово-економічного стану лісогосподарських підприємств Закарпатської області, особливостей динаміки специфічних економічних показників їх діяльності та формування пропозицій щодо подальшого ефективного використання всіх видів ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Лісове господарство – один із найважливіших сегментів у економіці України. Загальна лісистість України становить 17,7% території (станом на 1 січня 2019 року), а в природних зонах варіюється від 5% (step) до 42% (Карпати) [6]. Ліси України, Українських Карпат і Закарпаття, зокрема, за своїм призначенням і розташуванням покликані виконувати переважно екологічні функції і мають обмежене експлуатаційне використання для заготівлі деревини. Найбільша лісистість характерна для Закарпатської області, а саме 51,5% від площі області, або 6,86% від загальноукраїнської площі [7]. Саме закарпатські ліси вважаються одними з найпродуктивніших не тільки в Карпатському регіоні, але й у Європі [8].

Землі лісового фонду надано у користування лісгоспам для здійснення природоохоронної діяльності та організації лісогосподарського виробництва. Головною метою діяльності Закарпатського обласного управління лісового та мисливського

господарства (ЗОУЛМГ) є організація роботи лісового господарства та експлуатації лісових ресурсів за принципами невиснажливого і безперервного природокористування задля їх захисту та підвищення корисних властивостей.

Незважаючи на значний потенціал лісового сектору Закарпаття зокрема та України загалом, його управління та використання потребують певного вдосконалення та оновлення матеріально-технічної бази. Саме на вивчення ефективності діяльності підприємств, обґрунтування і прийняття оптимальних управлінських рішень задля досягнення максимально можливого економічного результату спрямований фінансово-економічний аналіз [1].

Результати, отримані внаслідок оцінювання фінансово-економічного стану господарюючого суб'єкта, дають змогу охарактеризувати тенденції розвитку аналізованих підприємств, виявити наявні проблеми та запобігти появі нових. Такий аналіз дає змогу розробити стратегію та тактику подальшого розвитку суб'єкта господарювання, оцінити результати та виявити резерви підвищення ефективності його діяльності, прийняти зважені управлінські рішення [2].

Динаміка рентабельності. Для аналізу стану лісгосподарських підприємств та визначення тенденцій розвитку галузі Закарпаття проведено підрахунок середніх річних значень показників рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності за період 2013–2020 років.

Аналіз рентабельності прямо пов'язаний із прибутком, який безпосередньо отримує підприємство, та посідає особливе місце в системі аналізу фінансового стану. Рентабельність характеризує ступінь прибутковості підприємства та вимірюється через відносні показники, які відображають ефективність діяльності фірми та різних напрямів її діяльності [9].

Протягом 2019–2020 років (рис. 1) відбувся значний спад аналізованих показників рентабельності, що пов'язано зі зростаючою собівартістю реалізованої продукції, стабільно встановленими за всі періоди високими сумами адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат за одночасно зростаючими, проте значно меншими темпами, сумами чистого доходу.

Зокрема, за 2020 рік підприємствами ЗОУЛМГ від усіх видів рубок заготовлено 945,1 тис. кмб.,

що менше на 77 тис. кмб., або 8%, ніж за аналогічний період минулого року. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2020 рік зменшився на 117,3 млн. грн., або 12%, порівняно з аналогічним періодом минулого року, склавши 850,1 млн. грн.

Спостерігався значний рівень постійно діючих витрат, зокрема ріст адміністративних витрат, які пов'язані з ростом мінімальної заробітної плати, що має прямий вплив на чистий фінансовий результат підприємства. Як наслідок, із 2013 року у 2020 році вперше 4 підприємства з 20 показали від'ємне значення за показником загальної рентабельності діяльності, що стало головною причиною зниження середнього показника по галузі загалом (0,10%). Стабільно високими за всі роки залишаються показники рентабельності реалізованої продукції (у 2020 році він склав 119,55%), виробництва продукції (у 2020 році він склав 19,55%) та рентабельності продаж (у 2020 році він склав 16,35%), хоча помітне деяке зниження аналізованих показників за останні роки.

Відповідно до даних підсумку колегії Державного агентства лісових ресурсів України, у 2020 році в Україні зафіксовано зменшення обсягу чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємствами лісової галузі на 734,1 мільйона гривень (спад становить 5%) порівняно з 2019 роком [11]. Порівняно з аналогічним періодом минулого року більша частина підприємств не змогла забезпечити зростання чистого доходу від своєї діяльності. Крім Закарпаття, збитковими стали підприємства Вінницького, Волинського, Донецького, Івано-Франківського, Київського, Луганського, Чернівецького та Чернігівського обласних управлінь лісового та мисливського господарства.

Серед головних причин зниження обсягів реалізації продукції 2020 року виділено відсутність поставок на експорт, спад попиту на лісопродукцію на внутрішньому ринку, що привело до зменшення цін та зниження заготівлі деревини, скорочення державного фінансування галузі [11].

Динаміка ліквідності. Ліквідність – це здатність підприємства розраховуватися зі своїми поточними зобов'язаннями перед закордонними контрагентами шляхом перетворення активів на гроші. Ліквідність підприємства свідчить про

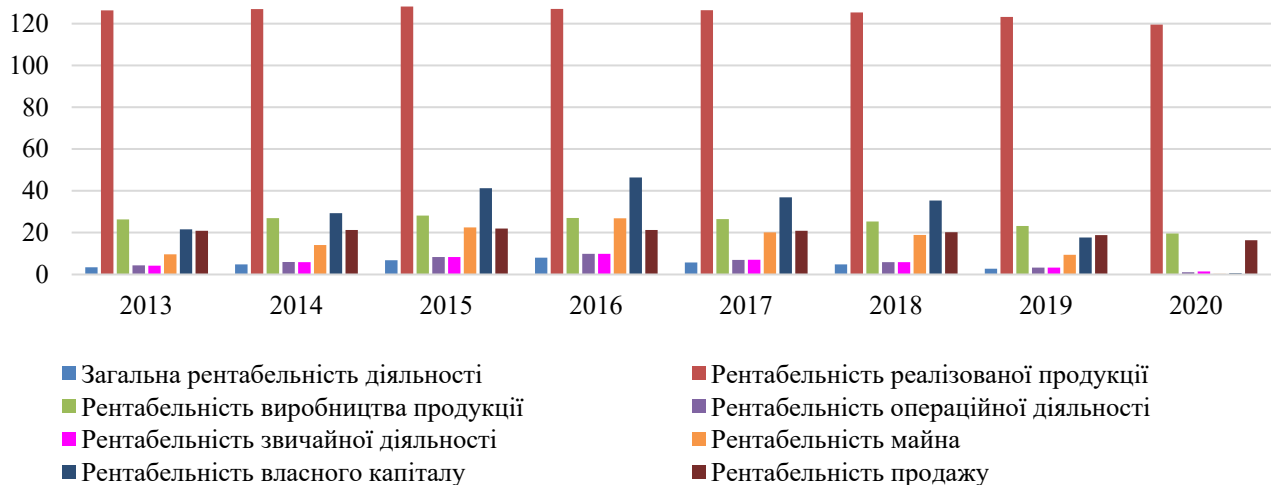

Рис. 1. Середньорічні показники рентабельності діяльності лісгосподарських підприємств Закарпатської області, 2013–2020 роки

Джерело: розраховано та сформовано авторами на основі джерела [10]

наявність грошових коштів для термінового виконання фінансових зобов'язань цього періоду [12].

Середні показники ліквідності діяльності лісогосподарських підприємств Закарпатської області за 2013–2020 роки (рис. 2) свідчать про те, що порівняно з 2013 роком їх значення зросли та коливаються з незначними відхиленнями з року в рік. Зокрема, показник загальної ліквідності зріс на 32,02%, склавши у 2020 році 0,92, значення коефіцієнта проміжкової ліквідності підвищилось на 17,21%, сягнувши позначки 0,48, а коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс на 347,33%, склавши 0,17. Найвищі значення аналізованих показників на лісогосподарських підприємствах області спостерігались у 2015–2017 роках. Рівні всіх показників наближені до нормативних, критичних відхилень виявлено не було.

Динаміка фінансової стійкості. Фінансовою стійкістю підприємства називають такий стан розподілу та використання фінансових ресурсів, за якого забезпечується розвиток підприємства через

підвищення обсягів прибутку і капіталу за збереження його платоспроможності й кредитоспроможності за допустимого рівня ризику [13].

Коефіцієнт автономії показує, яку частину у загальних вкладеннях підприємства складає власний капітал. Він характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності. Як бачимо на рис. 3, середнє значення показника в галузі за 2020 рік становить 0,5, і, незважаючи на те, що порівняно з 2019 роком, він знизився на 5,45%, він залишається у мінімальних допустимих нормах (рис. 3). Якщо порівнювати з 2013 роком, то показник автономії загалом збільшився на 6,74%, що є позитивним аспектом. Згідно з даними фінансової звітності, половина лісогосподарських підприємств Закарпаття характеризується високим показником автономії, вони є стійкими і зможуть без зовнішніх запозичень витримати коливання кон'юнктури ринку. Щодо іншої частини підприємств, то їм варто надалі нарощувати обсяги влас-

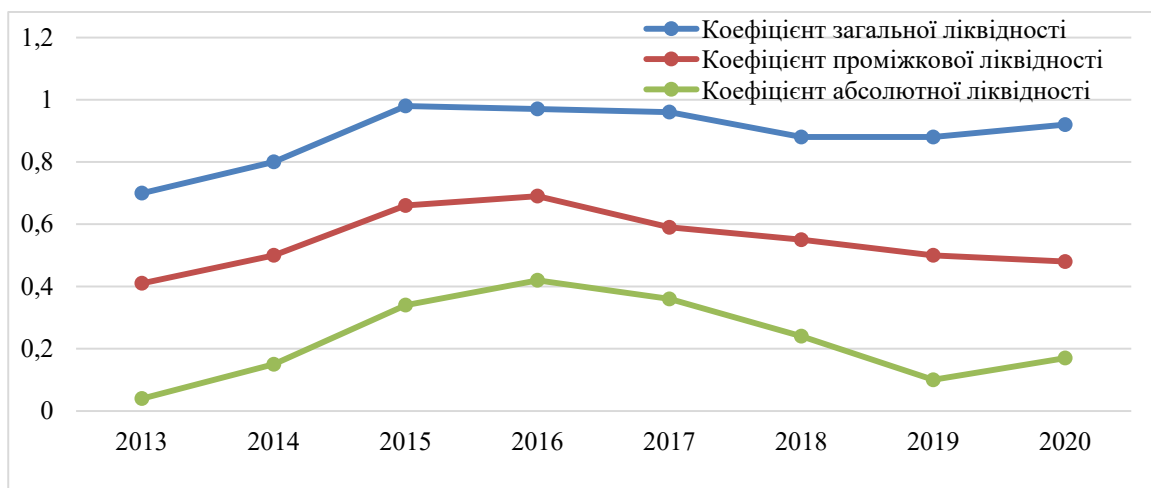

Рис. 2. Середньорічні показники ліквідності діяльності лісогосподарських підприємств Закарпатської області, 2013–2020 роки

Джерело: розраховано та сформовано авторами на основі джерела [10]

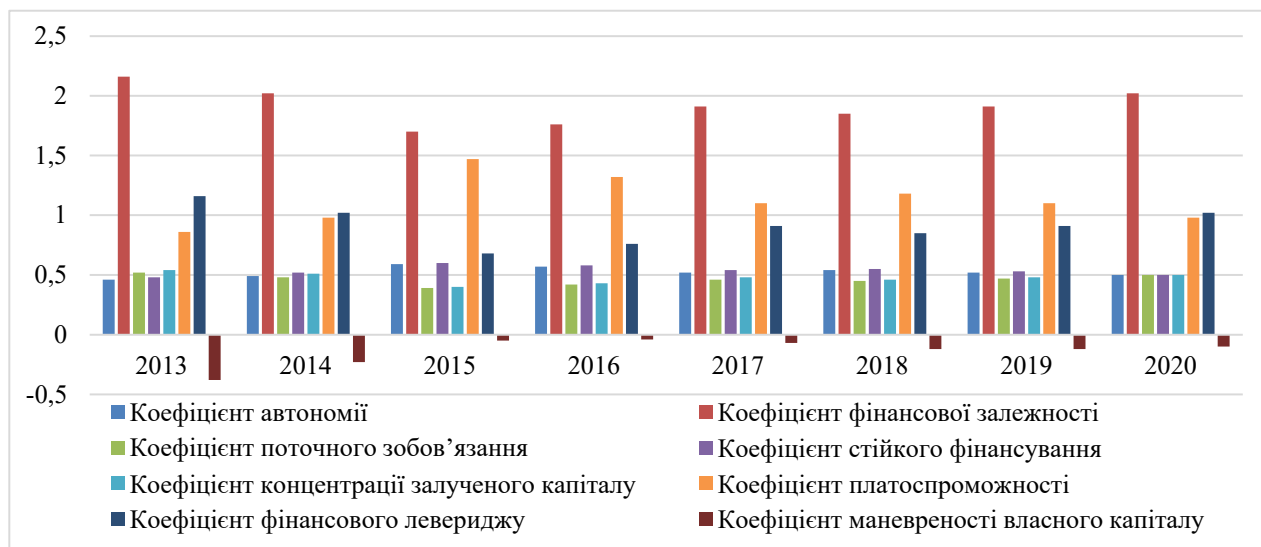

Рис. 3. Середньорічні показники фінансової стійкості та платоспроможності лісогосподарських підприємств Закарпатської області, 2013–2020 роки

Джерело: розраховано та сформовано авторами на основі джерела [10]

ного капіталу для забезпечення власного стійкого фінансування.

Коефіцієнт платоспроможності у 2020 році знизився і склав 0,98, а це означає, що на 1 грн. залучених коштів припадає 0,98 грн. власних коштів. У більшій частині підприємств цей показник опустився нижче значення 1.

Коефіцієнт фінансового левериджу показує, скільки довгострокових позикових коштів використано для фінансування активів підприємства порівняно з власними коштами. Як бачимо, у 2017 році цей показник має тенденцію до зростання: порівняно з 2019 роком він зріс на 12,11%, це свідчить про зниження можливостей впливати на прибуток через зміну обсягів і структури позикового й власного капіталів. Цей коефіцієнт показує те, наскільки підприємство залежне від довгострокових зобов'язань.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу щороку мав від'ємне значення. Тільки в 9 підприємств із 20 середнє значення цього показника станом на 2020 рік є позитивним. Від'ємна тенденція показника маневреності власного капіталу означає, що власний капітал і кошти, залучені підприємствами лісового господарства Закарпаття на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів, тому для фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позикових джерел фінансування [14].

Динаміка ділової активності. Ділова активність є складною, інтегрованою за багатьма показниками характеристикою роботи підприємства, що характеризує його ринковий стан, ресурсне забезпечення й ефективність використання наявних ресурсів, а також кінцеві результати діяльності фірми. Ділова активність проявляється в динамічності розвитку підприємства, швидкості обігу засобів підприємства [15].

Найкращих показників підприємствами було досягнуто протягом 2016–2018 років (рис. 4). Зокрема, кількість оборотів виробничих запасів у 2016 році становила 29,83 обороти, тоді як у 2020 році – 14,78 оборотів; найбільшій кількості оборотів обігових засобів було досягнуто у

2018 році, а саме 9,99 оборотів, у 2020 році цей показник становив 6,7.

Протягом 2019–2020 років простежується тенденція зниження майже за всіма аналізованими показниками фінансово-економічного стану підприємства. Варто зауважити, що схожі проблеми виникли не тільки в лісовому господарстві цілої країни, але й у багатьох інших промислових галузях. В економічному аспекті показники лісового господарства є невисокими. Лісовий сектор характеризується значним потенціалом, але його управління та використання потребують значного вдосконалення для ефективнішого користування. Перш за все для підвищення ефективності виробничого потенціалу варто забезпечити використання провідних технологій лісозаготівлі та переробки деревини, що підвищить конкурентоспроможність готової лісопродукції [3].

Останніми роками спостерігається загальний спад за всіма важливим аналізованим показникам. Головною причиною, як було зазначено раніше, є зменшення обсягів та темпів приросту чистого доходу, який отримують підприємства лісової галузі Закарпаття. Одночасно з деяким скороченням чистого доходу собівартість реалізованої продукції зменшувалась меншою мірою, що приводило до певного скорочення рівня валового прибутку за період 2019–2020 років. Саме тому значення показників рентабельності реалізованої продукції, виробництва продукції та продажів зменшились, але продовжують залишатися на допустимо хорошому рівні. На негативну динаміку чистого прибутку впливали також високі суми адміністративних витрат, які пов'язані зі зростанням заробітної плати, витрат на збут, інших операційних витрат.

Серед головних причин коливань у показниках рівнів ліквідності можна назвати стабільне щорічне зростання значення поточного зобов'язання. Значний спад коефіцієнта абсолютної ліквідності, що був характерним для періоду 2016–2019 років, пов'язуємо зі скороченням показника грошей та їх еквівалентів із одночасним постійним зростанням поточних зобов'язань

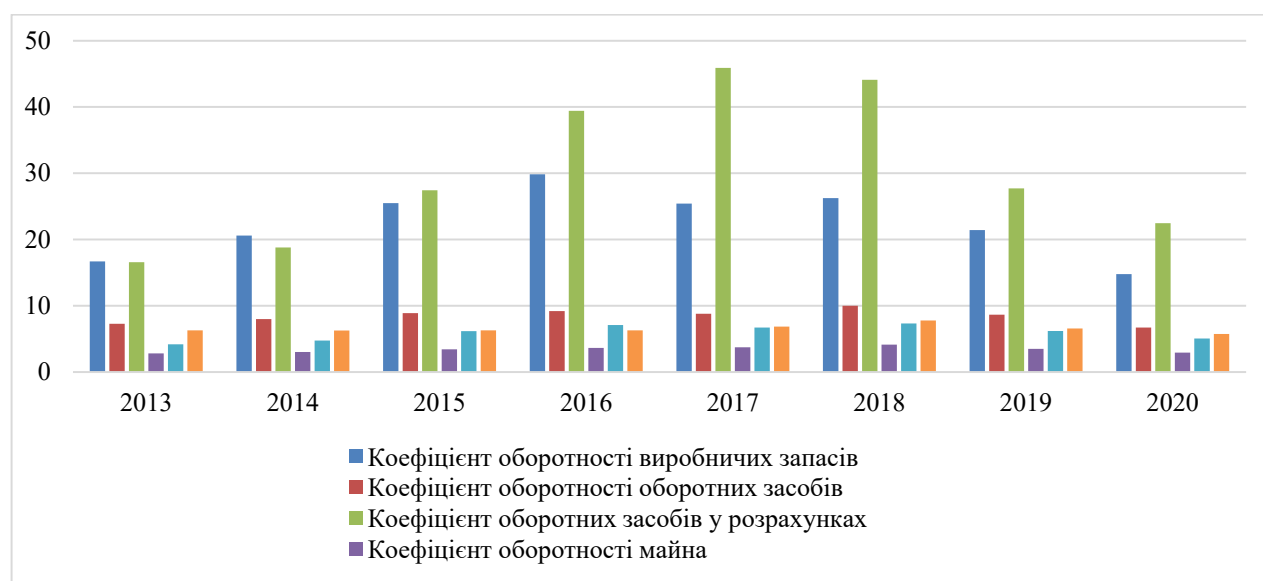

Рис. 4. Середньорічні показники ділової активності лісогосподарських підприємств Закарпатської області, 2013–2020 роки

Джерело: розраховано та сформовано авторами на основі джерела [10]

Динаміка середньорічних показників фінансово-економічного стану лісогосподарських підприємств Закарпатської області, 2014–2020 роки

Показник	Динаміка до попереднього року (зростає ↑, спадає ↓)							Стан 2020 року*
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Загальна рентабельність діяльності	↑	↑	↑	↓	↓	↓	↓	Пр
Рентабельність реалізованої продукції	↑	↑	↓	↓	↓	↓	↓	Д/В
Рентабельність виробництва продукції	↑	↑	↓	↓	↓	↓	↓	Пр
Рентабельність операційної діяльності	↑	↑	↑	↓	↓	↓	↓	Пр
Рентабельність звичайної діяльності	↑	↑	↑	↓	↓	↓	↓	Пр
Рентабельність майна	↑	↑	↑	↓	↓	↓	↓	Пр
Рентабельність власного капіталу	↑	↑	↑	↑	↓	↓	↓	Пр
Рентабельність продажу	↑	↑	↓	↓	↓	↓	↓	Д/В
Коефіцієнт загальної ліквідності	↑	↑	↓	↓	↓	↑	↑	Кр
Коефіцієнт проміжкової ліквідності	↑	↑	↑	↓	↓	↓	↓	Кр
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	↑	↑	↑	↓	↓	↓	↑	Кр
Коефіцієнт автономії	↑	↑	↓	↓	↑	↓	↓	Пр
Коефіцієнт фінансової залежності	↓	↓	↑	↑	↓	↑	↑	Пр
Коефіцієнт поточного зобов'язання	↓	↓	↑	↑	↓	↑	↑	Пр
Коефіцієнт стійкого фінансування	↑	↑	↓	↓	↑	↓	↓	Кр
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	↓	↓	↑	↑	↓	↑	↑	Пр
Коефіцієнт платоспроможності	↑	↑	↓	↓	↑	↓	↓	Д/В
Коефіцієнт фінансового левіриджу	↓	↓	↑	↑	↓	↑	↑	Д/В
Коефіцієнт маневреності власних коштів	↑	↑	↑	↓	↓	↓	↑	Кр
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	↑	↑	↑	↓	↑	↓	↓	Пр
Коефіцієнт оборотності обігових засобів	↑	↑	↑	↓	↑	↓	↓	Пр
Коефіцієнт оборотних засобів у розрахунках	↑	↑	↑	↑	↓	↓	↓	Пр
Коефіцієнт оборотності майна	↑	↑	↑	↑	↑	↓	↓	Пр
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	↑	↑	↑	↓	↑	↓	↓	Пр
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	↓	↑	↑	↑	↑	↓	↓	Пр

* Пр – прийнятний; Кр – критично низький; Д/В – добрий/відмінний

Джерело: розраховано та сформовано авторами на основі джерела [10]

підприємств галузі. Відповідно, у 2020 році підвищення суми першого показника (грошей та їх еквівалентів) майже у 2 рази забезпечило позитивні зміни в динаміці аналізованого коефіцієнта.

Активний ріст поточних зобов'язань підприємств зумовив спад головних показників фінансової стійкості підприємств, таких як коефіцієнти автономії, стійкого фінансування та платоспроможності. Варто зазначити, що власний капітал підприємств також характеризується стабільним зростанням, проте дещо меншою мірою, ніж попередній показник, що зумовлює таку ситуацію в лісогосподарській галузі Закарпаття загалом. Відповідно, тенденція до зниження коефіцієнтів, названих вище, зумовлює протилежне зростання таких показників, як коефіцієнти фінансової залежності, поточного зобов'язання, фінансового левіриджу.

2019 та 2020 роки характеризуються негативною тенденцією в показниках ділової активності підприємств галузі. Головною причиною є скорочення чистого доходу. Помітним є зменшення коефіцієнта оборотності виробничих запасів, що пов'язано зі зростанням запасів на складах як через певні обмеження уряду (відсутність поставок на експорт), так і через спад внутрішнього попиту на продукцію галузі серед споживачів. Зменшення інших показників також пов'язано зі змінами в обсягах чистого доходу та паралельним одночасним зростанням або стабільно високим значенням показника, що знаходиться в знаменнику.

Зростання показників рентабельності діяльності лісогосподарських підприємств Закарпаття й України загалом можливе за рахунок залу-

чення як державних, так і приватних інвестицій. Це дасть змогу модернізувати та реконструювати активну частину основних засобів лісогосподарських підприємств, створити сучасні системи переробки деревини через придбання нових сучасних машин тощо [4]. Залучення інвестицій сприятиме також зростанню фінансової стійкості аналізованих підприємств. Щоби підвищити значення поточної ліквідності, необхідно забезпечити зростання суми оборотних активів і скорочення суми поточних зобов'язань, наприклад, через заключення домовленості про надання кредитних коштів на більш тривалий період.

Комплексне використання сировини і матеріалів, отриманих від лісу, є однією з найважливіших засад управління лісовою галуззю, що передбачає збалансованість використання як сировинних ресурсів, так і їх компонентів. Щодо регіональних заходів, то вони повинні мати практичну спрямованість та орієнтуватись на застосування сучасних методів ведення лісового господарства.

Висновки і пропозиції. В результаті дослідження виявлено, що велика частина наукових праць спрямована на фінансово-економічну аналітику і свідчить про актуальність дослідження. Фінансовий стан є однією з найважливіших характеристик усієї діяльності підприємства. Його діагностика допомагає виявляти недоліки та проблемні місця в діяльності підприємств, а фінансовий аналіз спрямований на виявлення причин у змінах показників, що вивчаються, та загальних тенденцій розвитку фірми. На основі отриманих даних управлінці мають змогу приймати раціональні та ефективні рішення.

Результати діагностики фінансово-економічних показників за 2013–2020 роки засвідчили таке:

1) рентабельність підприємств лісгосподарської галузі Закарпаття падає;

2) їх ліквідність, хоч і трохи зменшилась, але продовжує залишатись на прийнятному рівні;

3) фінансова стійкість має тенденцію до зниження, але продовжує перебувати в допустимих межах;

4) ділова активність за останні 2 роки різко скоротилась, хоча до 2019 року спостерігалось стабільне зростання аналізованих показників.

На основі результатів дослідження фінансово-економічних показників діяльності лісгосподарських підприємств Закарпатської області можна запропонувати вжиття таких заходів задля підвищення ефективності їх функціонування:

– нарощення обсягів виробництва та вивчення можливості розширення обсягів і ринків збуту

продукції задля подальшого збільшення обсягів реалізації, грошових надходжень і отримуваних прибутків, зокрема, через розширення діяльності в інших напрямках (наприклад, рекреаційного лісокористування), пошук нових ринків збуту;

– зменшення питомих виробничих витрат та підвищення віддачі від використання всіх видів ресурсів на основі використання нових технологій та передових практик;

– підвищення рентабельності діяльності підприємства у результаті нарощення обсягів виробництва та зменшення питомих виробничих витрат задля накопичення коштів для розвитку підприємств, подальшої успішної діяльності з перспективами виходу на міжнародні ринки.

Подальшого дослідження потребують питання впливу аналізованих показників на результуючі показники діяльності підприємств.

Список використаних джерел:

1. Жадько К.С., Євдокімова О.Ю. Особливості проведення оцінки фінансово-економічного стану підприємства. *Сучасні механізми забезпечення соціально-економічної безпеки на макро- та макрорівнях* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2017. С. 148–150.
2. Свіршко В.В., Карнаушенко А.С. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства та напрями його поліпшення. *Економіка, фінанси, управління: наукові підходи та практика реалізації* : збірник матеріалів здобувачів вищої освіти і молодих вчених III Всеукраїнської науково-практичної конференції / за ред. Н.С. Танклевської. Херсон : ХДАУ, 2020. С. 183–186.
3. Цегельник Н.І. Економічний стан лісової галузі в Україні та його вплив на сталий розвиток лісгосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2021. Вип. 13–14. С. 17–24.
4. Дубович І.А., Лесюк Г.М. Теоретико-методологічні та практичні засади вдосконалення системи управління лісовим господарством України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. 2016. Вип. 17. Ч. 1. С. 100–103.
5. Слава С.С., Пугінська В.В., Чиняк В.В. Кореляційно-регресійне обґрунтування вибірових параметрів розвитку підприємства та його основних активів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2019. Вип. 1 (53). С. 116–124.
6. Лісове господарство України : науково-публіцистичне видання. Київ : ЕКО-інформ, 2009. 74 с.
7. Інформація щодо лісистості України. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=195404&cat_id=32888 (дата звернення: 30.09.2021).
8. Ліси Закарпаття: життя після бурелому. Закарпатське обласне управління лісового та мисливського господарства : вебсайт. URL: <https://zakarpatlis.gov.ua/lisy-zakarpattya-zhyttya-pislya-burelomu> (дата звернення: 30.09.2021).
9. Хаустова І.Є., Еміров Г.В. Рентабельність як основний критерій оцінки рівня ефективності діяльності підприємства. *Модернізація економіки: сучасні реалії, прогностичні сценарії та перспективи розвитку* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Херсон, 28 квітня 2020 року. Херсон : Видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2020. С. 285–287.
10. Зведена фінансова звітність лісгосподарських підприємств Закарпатської області. *Закарпатське обласне управління лісового та мисливського господарства* : вебсайт. URL: <https://zakarpatlis.gov.ua/dostup-do-publichnoji-informatsiji/zvedena-finansova-zvitnist> (дата звернення: 25.09.2021).
11. Лісова галузь у 2020 році : підсумки колегії. *Державне агентство лісових ресурсів України* : вебсайт. URL: <https://forest.gov.ua/news/lisova-galuz-u-2020-roci-pidsumki-kolegiyi> (дата звернення: 30.09.2021).
12. Берест М.М., Водолажченко М.В. Уточнення змісту понять «ліквідність» та «платоспроможність». *Детермінанти та імперативи розвитку фінансової архітектури України* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22 квітня 2021 року. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2021. С. 10–12.
13. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2014. Вип. 1 (42). С. 191–196.
14. Кобилецький В.Р. Коефіцієнт маневреності власного капіталу. *Financial Analysis online*. URL: <https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv/282-manevrenist-vlasnogo-kapitalu> (дата звернення: 30.09.2021).
15. Тимчишин-Чемерис Ю.В., Гвоздь С.І. Поняття ділової активності підприємства та напрями її підвищення. *Інтерна-ука*. 2017. Вип. 7. С. 161–164.

References:

1. Zhadko K.S., Yevdokimova O.Yu. (2017) Osoblyvosti provedennia otsinky finansovo-ekonomichnoho stanu pidpriemstva [Features of the assessment of the financial and economic condition of the enterprise]. Proceedings of the *Suchasni mekhanizmy zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoi bezpeky na makro- ta makrorivniakh*: materialy I Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (Dnipro: Universytet mytnoi spravy ta finansiv, 2017), pp. 148–150.
2. Svirshko V.V., Karnausenko A.S. (2020) Otsinka finansovo-ekonomichnoho stanu pidpriemstva ta napriamy yoho polipshennia [Assessment of the financial and economic condition of the enterprise and directions for its improvement]. Proceedings of the *Ekonomika, finansy, upravlinnia: naukovyi pidkhody ta praktyka realizatsii*: zb. materialiv zdobuvachiv vyshchoi osvity i molodykh vchenykh III Vseukr. nauk.-prakt. konf. / za red. N.S. Tanklevskoi (Kherson: KhDAU, 2020). P. 183–186.
3. Tsehelnik N.I. (2021) Ekonomichnyi stan lisovoi haluzi v Ukraini ta yoho vplyv na stalyy rozvytok lisohospodarskykh pidpriemstv [The economic condition of the forest industry in Ukraine and its impact on the sustainable development of forestry enterprises]. *Ahrosvit [Agrosvit]*. Vol. 13–14, pp. 17–24.
4. Dubovych I.A., Lesiuk H.M. (2016) Teoretyko-metodolohichni ta praktychni zasady vdoskonalennia systemy upravlinnia lisovym hospodarstvom Ukrainy [Theoretical, methodological and practical principles of improving the forestry management system of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Ekonomichni nauky [Scientific Bulletin of Kherson State University. Economic sciences]*. Vol. 17, no. 1, pp. 100–103.

- Slava S.S., Puhinska V.V., Chyniak V.V. (2019) Korelatsiino-rehresiine obruntuvannia vybirkovykh parametriv rozvytku pidpriemstva ta yoho osnovnykh aktyviv [Correlation and regression justification of selected parameters of enterprise development and its main assets]. *Naukovyi visnyk Uzhgorodskogo universytetu. Serija "Economika"* [Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Economics Series]. Vol. 1 (53). P. 116–124.
- Lisove hospodarstvo Ukrainy: naukovo-publitsystychnye vydannia [Forestry of Ukraine: Scientific and journalistic publication] (2009). Kyiv: EKO-inform. 74 p.
- Derzhavne ahentstvo lisovykh resursiv Ukrainy. Informatsiia shchodo lisystosti Ukrainy [Information on forest cover in Ukraine]. Available at: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=195404&cat_id=32888 (accessed 30 October 2021).
- Zakarpatske oblasne upravlinnia lisovoho ta myslyvskoho hospodarstva. Lisy Zakarpattia: zhyttia pislia burelomu [Forests of Transcarpathia: life after the storm]. Available at: <https://zakarpatlis.gov.ua/lisy-zakarpattya-zhyttya-pislya-burelomu> (accessed 30 October 2021).
- Khaustova I.Ye., Emirov H.V. (2020) Rentabelnist yak osnovnyi kryterii otsinky rivnia efektyvnosti diialnosti pidpriemstva [Profitability as the main criterion for assessing the level of efficiency of the enterprise]. Proceedings of the *Modernizatsiia ekonomiky: suchasni realii, prohnozni stsenarii ta perspektyvy rozvytku: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (Kherson: Vydavnytstvo FOP Vyshemyrskiy V.S., 28 April 2020). P. 285–287.
- Zakarpatske oblasne upravlinnia lisovoho ta myslyvskoho hospodarstva. *Zvedena finansova zvitnist lisohospodarskykh pidpriemstv Zakarpatskoi oblasti* [Consolidated financial statements of forestry enterprises of Zakarpattia region]. Available at: <https://zakarpatlis.gov.ua/dostup-do-publichnoji-informatsiji/zvedena-finansova-zvitnist> (accessed 25 October 2021).
- Derzhavne ahentstvo lisovykh resursiv Ukrainy. Lisova haluz u 2020 rotsi: pidsumky kolehii [Forest industry in 2020: results of the board]. Available at: <https://forest.gov.ua/news/lisova-galuz-u-2020-roci-pidsumki-kolegiyi> (accessed 30 October 2021).
- Berest M.M., Vodolazhchenko M.V. (2021) Utochnennia zmistu poniat "likvidnist" ta "platospromozhnist" [Clarification of the meaning of the concepts "liquidity" and "solvency"]. Proceedings of the *Determinanty ta imperatyvy rozvytku finansovoi arkhitektury Ukrainy: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii* (Lutsk: IVV Lutskoho NTU, April 22, 2021), pp. 10–12.
- Napak N.M., Kapshatan S.A. (2014) Osoblyvosti vyznachennia finansovoi stiikosti pidpriemstva [Features of determining the financial stability of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Uzhgorodskoho universytetu* [Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Economics Series]. Serija "Economika". Vol. 1 (42), pp. 191–196.
- Kobyletskyi V.R. Koefitsient manevrenosti vlasnoho kapitalu [Equity maneuverability ratio]. *Financial Analysis online (electronic journal)*. Available at: <https://www.finalon.com/slovník-ekonomichnikh-pokaznikiv/282-manevrenist-vlasnogo-kapitalu> (accessed 30 October 2021).
- Tymchyshyn-Chemerys Yu.V., Hvoz S.I. (2017) Poniattia dilovoi aktyvnosti pidpriemstva ta napriamy yii pidvyshchennia [The concept of business activity of the enterprise and directions of its increase]. *Internauka* [Internauka]. Vol. 7, pp. 161–164.

Слава С. С.
Пугинская В. В.

Ужгородский национальный университет

Чоповдя М. И.

Закарпатское областное управление лесного и охотничьего хозяйства

ДИНАМИКА ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ ЛЕСОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ

Резюме

Оценивание финансового состояния на предприятии является одним из важных элементов в системе управления и принятия различных хозяйственных решений. Сегодня проблема обеспечения стабильного финансового состояния приобретает особое значение из-за кризисного состояния экономики страны, снижения уровня эффективности производства, что побуждает отечественных предпринимателей к постоянному поиску новых мер обеспечения эффективности ведения бизнеса. Лесное хозяйство занимает важное место в экономике целой страны, а особенно Закарпатья, одной из самых богатых лесными ресурсами областей. В статье проведен анализ тенденций изменений показателей рентабельности, ликвидности, финансовой устойчивости и деловой активности полной совокупности лесохозяйственных предприятий Закарпатской области за период 2013–2020 годов. Результаты анализа позволили выявить изменения в анализируемых показателях, определить причины таких изменений и выбрать пути обеспечения повышения эффективности деятельности лесной отрасли края и укрепления его финансовой устойчивости.

Ключевые слова: лесное хозяйство Закарпатья, лесохозяйственные предприятия, финансово-экономическое состояние, рентабельность, ликвидность, деловая активность, финансовая устойчивость.

Slava Svitlana

Puhinska Vladyslava

Uzhhorod National University

Chopovdya Mariana

Transcarpathian Regional Department of Forestry and Hunting

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL AND ECONOMIC CONDITION OF FORESTRY ENTERPRISES IN THE TRANSCARPATHIAN REGION

Abstract

Assessment of the financial condition of an enterprise is one of the important elements in the system of management and making various business decisions. Today the problem of ensuring sustainable financial condition becomes particularly important in connection with the crisis state of the country's economy, the decline in production efficiency, which prompts domestic entrepreneurs to a constant search for new measures to ensure the efficiency of doing business. Forestry occupies an important place in the economy of the

whole country, especially in Transcarpathia, one of the richest forest resources regions. The article analyzes the trends in the indicators of profitability, liquidity, financial stability and business activity of forestry enterprises of Transcarpathian region for the period 2013–2020. It was researched that in 2019–2020 there is a significant decrease in the profitability of sold products, steadily set for all periods high amounts of administrative expenses, marketing expenses, other operating expenses. Average liquidity ratios of forestry enterprises in Transcarpathian region for 2013–2020 indicate that compared to 2013, their values have increased and fluctuate with insignificant deviations from year to year. The active growth of current liabilities of enterprises also caused a decrease in the main indicators of financial stability of enterprises, such as the coefficient of autonomy, sustainable financing and solvency. 2019 and 2020 are characterized by a negative trend in the indicators of business activity of enterprises in the industry. The main reason is the decrease in net profit. There is a noticeable decrease in the turnover ratio of production inventories, which is associated with the growth of stocks in warehouses. The results of the analysis allowed us to identify changes in the considered indicators, determine the causes of these changes and choose ways to improve the efficiency of the regional forest industry and to strengthen its financial stability. Based on these data, the managers of forestry enterprises in Transcarpathian region can make rational and effective business decisions.

Keywords: Transcarpathian forestry, financial and economic condition, profitability, liquidity, business activity, financial stability.